

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Fulltrogne – gudomlig vänskap

En undersökning om asatroendes relationer till gudarna

Ida Eriksson

2011

Uppsats, högskolenivå, 15 hp
Religionsvetenskap
Religionsvetenskap med inriktning mot kultur och identitet C
Människa-natur-religionsprogrammet

Handledare: Febe Orést
Examinator: Olov Dahlin

Abstrakt

Fulltrogne – gudomlig vänskap. En undersökning om asatroendes relation till gudarna.

C-uppsats i Religionsvetenskap med inriktning Kultur och identitet. Högskolan i Gävle, 2011.

Denna uppsats syfte är inte att berätta om en stereotyp, oföränderlig bild av asagudadyrkan från vikingatiden, utan visa en nutida, levande bild. Att göra samtida asatroendes röster hörda, om deras relation till gudarna Oden, Tor, Freja, Hel, Tyr med flera. Att reda ut begreppet fulltrogne hos en modern asatroende.

Begreppet fulltrogen i ett modernt perspektiv är ett sätt att kommunicera med ett ansiktslöst och obegränsat väsen. Det är en vänskapsrelation mellan liten begränsad människa och en gränslös gudom. Och ett sätt att komma närmare gudomen. Den troende kan söka svar, styrka och visdom hos sin fulltrogna och det är den gudom de i första hand vänder sig till.

En fulltrogen kan vara en gudom, en jätte, ett vidunder, ett djur eller ett naturväsen. En troende kan ha en eller flera fulltrogna och vem som är ens fulltrogna kan skifta i och med livets vändningar. Det finns olika sätt att möta sin fulltrogna på men den fulltrogna inte är obligatorisk i gudsbilden för en asatroende.

Sökord: fulltrogne, fulltrohet, fulltrúi, ástvinr, asatro, fornsed, trúa, norrön, niasadyrkan

Innehåll

Abstrakt.....	1
Innehåll	3
Tack!.....	4
Inledning	5
Syfte och frågeställning	5
Material och Metod	6
Disposition	7
Bakgrund.....	7
Asatro eller Forn Sed.....	8
Fulltrúi – historisk perspektiv	9
Fulltrogen – en gudomlig vän.....	13
Fulltrogen i ett modernt perspektiv	14
Moderna asatroendes möte med fulltrogna.....	15
Relationen mellan asatroende och fulltrogna.....	17
Fulltrogne – en väg mot monoteism?	20
Slutsats.....	22
Sammanfattning	23
Käll- och litteraturförteckning	26
Källor	26
Intervju.....	26
Internet	26
Litteratur	26
Internetböcker.....	27
Bilagor	28
Bilaga 1. Intervjufrågor.....	28

Tack!

Ett stort tack till alla de asatroende som ställt upp på intervju. Tack Anna, Erik, Linda, Otterberg , Torbjörn , Troll och Yrsa för de underbara svar jag fått och den djupa inblicken i eran tro och er relation till era fulltrogna. Ett extra tack till Torbjörn för din enorma hjälp med historiskt material. Och till Saga Sunniva Bergh och Erik Otterberg för information och stöd. Jag vill även tacka Olof Sundqvist för den information jag fått ta del utav och den hjälp jag fått. Och min handledare Febe Orést som sett till att jag hela tiden strävat efter att göra uppsatsen så bra som möjligt.

Tack även till min familj och mina vänner som stöttat mig i medgång och motgång under detta uppsatsskrivande.

Inledning

Gud har många ansikten och många namn världen över. Inom asatron finns det ofantligt många gudar. Gudarna är komplexa och mångtydiga till sitt väsen.¹ Det kan vara svårt för den begränsade människan att kommunicera med ett ansiktslöst och obegränsat gudaväsen, det är mycket lättare att tala med detta väsen som en person och ge denne ett ansikte. Inom polyteistiska religioner, som exempelvis hinduismen, har människorna en likartad gudsdyrkan som kan liknas de asatroendes fulltrogne.² Detta är funderingar som fick mig att vilja fördjupa mig i detta fenomen hos asatroende i Sverige.

De som idag är asatroende dyrkar alla nordiska gudar och hedrar flera naturväsen som exempelvis rådjur, vittra och tomtar. Att utföra ett blot och samtidigt hedra alla gudar kan bli komplicerat, det gäller att inte glömma någon. Därför väljer man att blota till någon eller några vid varje blot. Det faller sig naturligt vid blot att hedra den gudom eller de gudomar som hör till årstiden, ex. Sunna vid julblot. Som människa är det svårt att ta till sig alla gudarna samtidigt, då är det lättare att vända sig lite mer mot en gudom som därmed blir den asatroendes fulltrogne. Därmed skapas en nära relation mellan den troende och en speciell gudom. Jag ska nu ta reda på vad en fulltrogne är för en asatroende. Den här studien bygger på intervjuer med asatroende. De frågor som ställts till dem berör begreppet fulltrogen, se bilaga 1. Därmed övergår jag till att presentera syfte och frågeställning.

Syfte och frågeställning

Syftet är att undersöka vad en fulltrogen betyder för en modern asatroende och varför en speciell gud blir den fulltrogne genom att besvara nedanstående frågor.

- Vad betyder fulltrúi i ett religionshistorisk perspektiv?
- Vad betyder fulltrogen i modernt perspektiv?
- Hur möter den moderne asatroende sin fulltrogne?
- Väljer den troende sin fulltrogne, eller blir personen kallad av denne?
- Vad innebär det att ha en fulltrogne?

---

¹ Hallgren 2010:16

² Näsström 1995:169

Material och Metod

Det material jag kommer använda kommer främst från intervjuer med personer som idag är asatroende. Vidare har jag studerat internetsidor och bloggar där asatroende själva har skrivit sina funderingar och åsikter. Mina primära källor är alltså berättelser från asatroende. Jag kommer även att studera litteratur och undersöka begreppets bakgrund. Jag har sökt efter tidigare forskning men jag har inte funnit någon som tidigare undersökt begreppet fulltrogen i ett modernt perspektiv.

Min forskningemetod är kvalitativt, hermeneutiskt inriktad. Jag kommer att göra intervjuer asatroende eller fornsedare. Jag använde mig av Samfundet Forn Sed i Sverige öppna forum för att få kontakt med asatroende. Jag beskrev uppsatsens syfte och 7 personer ställde upp för intervju via mail. De berättelser som tolkas kommer från männen Erik, Otterberg och Torbjörn och kvinnorna Anna, Linda, Troll och Yrsa. Flera av dem har fulltrogna och andra inte. Dessa personer är i åldrarna från 22 år till 50 år och bor i Sverige idag, men alla har inte svensk bakgrund. En del personer som ställt upp i för intervju är helt anonyma och en del namn är konfidentiella och pseudonymer används i dessa fall. Deras berättelser om fulltrogne kommer därefter att tolkas enligt hermeneutiskt metod, som kommer att kort beskrivas nedan.

Hermeneutiken framställs ofta som motsatsen till positivism trots att både är varianter av en empirisk kunskapsteori. Den spelar dock i dag en viktig roll inom humanioras flesta grenar.³ Inom hermeneutik är kontexten mycket viktig för att förstå de enskilda delarna och förståelsen är viktigare än förklaringen.⁴ I likhet med naturvetenskapen skall humaniora förklara fenomen genom att sätta in dem i ett yttre sammanhang, men därutöver även redovisa en förståelse för kontexten.

För att förstå en text använder hermeneutiken en metod som kan liknas en båge. Denna båge startar vid en naiv förståelse, dvs. ett omedelbart och okritiskt lyssnande. Kulmen på bågen utgörs av förklaringen som innebär en metodisk analys. Och bågen avslutas med en kritiskt prövad förståelse, som kan leda till praktisk tillämpning i livet och till formulerandet av nya texter, som för tolkningsprocessen vidare.⁵ Denna båge kan även liknas med en spiralgång som går i steg eller i cirklar. Spiralen går både uppåt och nedåt, till höjder eller på djupet, och

---

³ Hermeneutik www.ne.se (11.05.21)

⁴ <http://www.uppsatsguiden.se/ord/24/> (11.05.21)

⁵ Vikström 2005:27-28

ger ständigt en ny förståelse. Därmed kan denna spiral fortsätta i evighet.⁶ Jag ska nu via dispositionen ge en snabb översikt om uppsatsens upplägg.

Disposition

Denna uppsats kommer efter de inledande delarna om syfte, frågeställning, material och metod att innehålla 4 huvuddelar:

I bakgrunden beskrivs viktiga begrepp för en förståelse för min undersökning. Vidare kommer begreppet fulltrúi att förklaras ur ett religionshistoriskt perspektiv.

Undersökningen kommer att redovisas under fyra underrubriker. Dessa är:

- Fulltrogen i ett modernt perspektiv
Jag kommer här beskriva begreppet med grund i intervjuer med asatroende
- Moderne asatroendes möte med fulltrogna
Här kommer en sammanställning av de olika tillvägagångssätten som beskrivs av de asatroende om hur de mött sina fulltrogna
- Relationen mellan asatroende och fulltrogna
Jag kommer att under denna rubrik berätta vad det innebär för en asatroende att ha en fulltrogen
- Fulltrogne – en väg mot monoteism
Under denna rubrik kommer en kort diskussion, med grund i både intervjuer och litteratur, samt om fulltrogne relationen kan vara en väg mot monoteism

Efter den redovisningen framställs de slutsatser jag har kommit fram till i den här studien, samt en sammanfattning av undersökningen. Därmed övergår jag till bakgrundsbeskrivningen.

Bakgrund

I den följande bakgrundsbeskrivningen redovisar jag först hur begreppen Asatroende och Forn Sed har använts bland de troende. Därefter följer rubriken Fulltrúi – historiskt

---

⁶ föreläsning 24/3 2011 av Sten O. Karlsson, Högskolan i Gävle

perspektiv. Under den rubriken redogör jag historiska urkunder, för hur fulltrui har använts i dessa och en kort redovisning av författare och forskare som tolkat och redovisat begreppet fulltrui.

Asatro eller Forn Sed

Det finns personer i det moderna Sverige som fortfarande tror på Oden, Tor och Frej. Gudar som dyrkades i Sverige under vikingatiden. Det finns personer som ställer ut gröt och honung till tomten, ber rådnarna om hjälp och ser vittra runt om i skogarna. De kallar sig asatroende. I Sverige finns ett samfund för asatroende som bildades 1994 och det blev registreat trosamfund 2007.⁷ Samfundet Forn Sed i Sverige har idag ca 400 medlemmar spridda över hela Sverige.⁸ Samfundet bytte namn från Sveriges Asatrosamfund till Samfundet Forn Sed i Sverige våren 2010. Forn Sed syftar till den norröna, hedniska traditionen.⁹ Och man ska inte blanda ihop fornsed med forn sed. I Samfundet Forn Seds egna skrift skriver de:

/.../ vi talar inte fornnordiska och vi utövar inte fornsed heller. Vi utövar forn sed.¹⁰

De flesta sedutövare känner dock att begreppet asatro är för snävt, inte alla gudar är asar – Freja t.ex. hör i myten till vanernas ätt, dessutom är det inte bara till gudar och gudinnor forn sedare vänder sig till utan även till naturväsen som alfer, vättar, dvärgar, skogsrå och så vidare.¹¹ Forn Sed inkluderar individens erfarenheter och andliga upplevelser, vanatroende, sejd, runmagi, tron på naturväsen som nämns ovan. Forn Sed syftar till att asatro inte är något trosystem eller dogm, utan en sed, d.v.s. något man utövar, ett sätt att leva och handla. Det finns ingen helig skrift eller präst som bestämmer vad en asatroende ska tro på. Så här skriver Mikael Perman om Sed:

För vi är inte troende i normal bemärkelse, vi har inget vi måste tro på. Vi har en Sed som vi följer, som är en sedvänja, ett sätt att vara, att förhålla sig. Våra egna erfarenheter spelar roll. Vi måste inte tro på något som nån annan säger till oss. Vi tror på det vi själva väljer att tro¹²

Den främsta källa som finns om den forna asatron och myterna har vi fått av Snorri Sturluson, i form av Snorres Edda och Den poetiska Eddan. Forn Sed är en efterlämning och en

⁷ <http://www.samfundetfornsed.se/om-samfundet-1282525> (11.04.06)

⁸ Uppgifter från ordförande i SFSS

⁹ Forn Sed i nutid 2008

¹⁰ Domeij 2010:6

¹¹ <http://www.samfundetfornsed.se/om-forn-sed-1282539> (11.04.06)

¹² Perman 2010:21

vidareutveckling av den forna seden, den gudstro som fanns under tidig medeltid. Asatroende idag menar ett det finns ingen mening i att sträva bakåt till en grå forntida sed, det skulle inte passa in i ett modernt samhälle att leva efter en föråldrad eller inaktuell sed. Forn Sed återknyter till gamla traditioner och vägar som utvecklades av de människor som gått före men seden utvecklas samtidigt av de som utövar den idag och de förhållanden som vi lever i, i dagens moderna samhälle.

När man säger att seden är ”forn” kan det också anspela på att den har sina rötter i en mytisk tid.¹³ Forn sed syftar då på den tidlösa, heliga sed, livsväg och uppgift som makterna gav de första människorna i tidens begynnelse.¹⁴ Seden formas av olika människors skilda erfarenheter, livsöden och synvinklar. En beskrivning av Forn Sed kommer från boken *Ord om Sed* som jag ska återge i korthet. I boken beskriver Henrik Hallgren seden som en stig – trampad av människor och djur i tusen och tusen år. Varje varelse som trampar stigen formar den, och är medskapare av stigen. Och denna stig växer fram underifrån och utifrån brukarnas behov. På samma sätt växer seden fram och formas, och utvecklas i takt med tiden.¹⁵

Därmed övergår jag till att ge en inblick i begreppet fulltrúi i ett historisk perspektiv.

Fulltrúi – historisk perspektiv

Begreppet fulltrúi är fornisländska och det översätts till svenska som fulltrogen eller förtrogen. Det finns få skriftliga källor som beskriver hur asatroende utövade sin religion under vikingatiden. De äldsta urkunder om nordisk hedendom kommer från främlingar som betraktade seden utifrån.¹⁶ Och de skrevs ofta ned av kristna lärda och munkar och därmed kan det vara svårt att förstå hur begreppet fulltrúi användes under vikingatiden. I de få urkunder som finns så nämns fulltrúi relativt många gånger, dock finns inte begreppet med i *Den poetiska Eddan*. Det enda stället i Erik Brates översättning av *Den poetiska Eddan* som ordet fulltrogen nämns är i en vers i *Det korta kvädet om Sigurd* men denna vers handlar om mänsklig vänskap, mellan Gunnar och Høgne, och inte den fulltrogna vänskapen mellan gud och människa. Så här skriver Brate:

Han lika länge
var lott betänkte:
förr det icke

¹³ <http://www.samfundetfornsed.se/om-forn-sed-1282539> (11.04.06)

¹⁴ <http://www.samfundetfornsed.se/om-forn-sed-1282539> (11.04.06)

¹⁵ Hallgren 2010:23

¹⁶ Schön 2004:16

förkommit,
att en konungs drottning
från kronan ginge.
Han kallade Høgne
till hemligt samtal;
han fann i honom
en fulltrogen vän¹⁷

Björn Collinder översätter samma vers så här:

Hans håg for länge än hit, än dit:
sådan hade ej seden varit
att drottningar draga från dyrd och land.
Med Høgne höll han hemligt rådslag¹⁸

Och vi ser att versen får en annan innebörd, och dessutom är den betydligt kortare. Så här börjar Ebbe Schön sin bok *Asa-Tors hammare*:

/.../ vanligt var att välja en av gudarna till fulltrúi, 'sin förtrogne',
eller ástvinr, 'käre vän'.¹⁹

Vidare berättar Schön om historiska personer som gjort anteckningar om fornsed; romaren Tacitus, araben Ibn Fadlan och ärkebiskopen av Bremen Rimbart, även Thietmar av Merseburg och kyrkomannen Adam av Bremen. Sedan finns Snorri Sturluson, som var kristen och endast förtrogen med den nya kulturen.²⁰ Och eftersom asatron inte längre var någon officiell religion under Sturlusons tid (1178-1241) kunde han och andra samtida islänningar uppleva myterna med en humoristisk distans.²¹

I tredje och fjärde kapitlen i *Eyrbyggarnas saga* berättas det om Torolv Mostrarskægg (isländska *Þórólfr Mostrarskegg*, egentligen *Hrólfur Örnólfsson*).²² Han ska hetat Hrólfur och var hövding. Han var en "stor vän av Tor" (isländska *var mikill vinur Þórs*) och vakade över Þórr's *hof* så kallade folket honom Torolv (isländska *Þórólfr*). Torolv själv betraktade Tor som sin nära vän (*ástvinr*).²³ Man kan läsa i *Eyrbyggarnas saga* om flera saker Torolv gör med guden Tor vid sin sida, som gudomlig vän. Exempelvis hamnade Torolv i konflikt med kung Haraldr av Norge. Torolv höll en stor blotfest och frågade Tor om han skulle sluta fred

¹⁷ Den poetiska Eddan, Brate (övers) 2004:218

¹⁸ Den poetiska Eddan, Collinder (övers) 1972:241

¹⁹ Schön 2004:15

²⁰ Schön 2004:20

²¹ Schön 2004:30

²² intervju med Torbjörn

²³ Sundqvist 2011

med kungen eller lämna landet. Han fick rådet att fara till Island. Torolv lämnade Norge och bosatte sig på Snæfellsnes halvön på västra Island och Torolv kallade platsen Þórr's Ness (isländska *Þórsnes*).²⁴ En informant kommer med en invändning om *Eyrbyggarnas saga*:

Man får dock vara vaken över att berättelsen kan varit ämnad att driva med Torolvs religiösa fanatism eller rent av ett kristet försök att svartmåla hedningar som fanatiska (Torbjörn).

Detta kan vara en av de första riktiga beskrivningarna av en fulltrogen relation.

Olof Sundqvist diskuterar i sin artikel "*Religious ruler Ideology*" in *pre-Christian Scandinavia: Some new perspectives* hur Svetjuds och Norges hövdingar säger sig vara ättlingar till gudar, medan Torolv och andra Þórsnesingar (de som bor på Þórr's Ness) säger sig vara vänner till en gud och att de dessutom tog hand om kulten kring denne gudom.

I en version av *Landnámabók* betonas Torolvs son *goði* Hallsteins relation med Tor.²⁵ Det kan vara en beskrivning av fulltrui. I *Hrafnkels saga Freysgoða* nämns det att *goði* Hrafnkell har Freyr som sin vän (*vinr*) och att Hrafnkell inte älskar någon gud mer än Freyr.²⁶ På isländska *Hrafnkell elskaði eigi annat goð meir en Frey*.²⁷ Dessutom att han ger guden hälften av sina ägodelar.

Det finns fler källor som talar om fulltrui än *Eyrbyggarnas saga* och *Landnámabók*. Enligt en informant benämns begreppet fulltrui i följande historiska källor. Jag citerar informanten:

I åttonde kapitlet av *Erik Rödes saga* säger Torhall (*Þórhallur Gamlason*) att Tor är hans fulltrogne ("um Þór fulltrúann").
I nionde kapitlet av *Viga-Glums saga* säger Torkel (*Þorkell*) att Frej länge varit hans fulltrogne ("*Freyr [...] er lengi hefir fulltrúi minn verið*"). Annars så användes termen *fulltrúi* på det medeltida Island som ett juridiskt begrepp, något i stil med att en person hade fullmakt att företräda en annan person (Torbjörn).

*Erik Rödes saga*²⁸ finns att läsa i sin helhet på Heimskringla: projektet Norröna texter och kväden²⁹, tillsammans med flera andra texter. Alla finns dock inte på svenska än. Texterna publiceras på wikipedias webbplats, och bör läsas kritiskt.

---

²⁴ Sundqvist 2011

²⁵ Sundqvist 2011

²⁶ Sundqvist 2011

²⁷ ed. Jón Helgason 2f.

²⁸ http://www.heimskringla.no/wiki/Eiríks_saga_rauða (11.04.05)

²⁹ <http://www.heimskringla.no/wiki/Hovedside> (11.04.05)

Jag har även fått en uppsats av Saga Sunniva Bergh som behandlar gudsbilden inom fornnordisk sed.³⁰ Där hon även går igenom begreppet fulltrúi. Bergh nämner bland annat att en gudom kan tjäna som i en personlig relation och då kan den asatroende ta denna till sin fulltrogne, vilket innebär att han eller hon företrädevis identifierar sig med eller vänder sig till denna.³¹

Andra författare som behandlar ämnet är bl.a. Hans F.K. Günther som nämner fulltrúi enligt följande citat:

The Teuton was certain of the friendship of his God, of the *astvin* or the *fulltrui* whom he fully trusted, and with the Hellenes in the *Odyssey* (XXIV, 514) the same certainty is found expressed in the words "friends of the Gods" (*theoi philoi*). In the Bhagavad Gita of the Indians (IV, 3) the God Krishna calls the man Arjuna his friend. The highest deity such as Zeus is honoured as "Father of the Gods and of men" – as a family father, as *Zeus Herkeios*, not as a despot. This idea is also expressed in the names of the Gods: *Djaus pitar* with the Indians and *Jupiter* with the Romans. The name of the Indian God *Mitra*, which corresponded to *Mithra* in Iran, means "friend". Mazdaism, founded by Zoroaster, called the morally acting man a friend of Ahura Mazda, the One Universal God, who in the era of Achaemenides became the God of the Persian empire. According to Plato (*Laws*, IV, 716) the man of moderation and self-control is above all "a friend of God".³²

Här kan vi se att begreppet fulltrognen eller gudomlig vänskap inte är unikt för Skandinavien. I den Indo-Europeiska världen används liknande begrepp. Vid en närmare granskning skiljer sig betydelsen av begreppen från varandra samtidigt som de liknar varandra (jämf. Zeus "Father of Gods and of men" med Allfader Oden). Även Britt Marie Näsström nämner att denna gudarelation är vanlig inom polyteistiska religioner och att det förekom offrande av hälften av sina ägodelar till sin fulltrogna.³³

Begreppet fulltrui används i följande sammanhang enligt Ludo J.R. Milis:

Other signs, too, point to the approaching dissolution of paganism as a comprehensive religious system; the *fulltrui* belief, for one. This is a form of henotheism: a form of belief in which the believer chose one god from the pantheon (Thor, Freyr or Odin), whom he then regarded as *fulltrui*, trusted friend, who would help him in time of need. While the existence of the other gods was not denied, they received little veneration from those who had chosen a *fulltrui*. It is probable that here too the Christians' personal relationship to their one God acted as a catalyst.³⁴

---

³⁰ *Den fornnordiska gudsbilden: Begreppet gudsrelation i västskandinavisk förkristen tro*, Uppsala Universitet, Teologiska institutionen, 2009

³¹ Bergh 2008:10

³² Günther 1967:14

³³ Näsström 1995:169

³⁴ Milis 1998:29

Milis anser att fulltrúi-relationen är ett upplösande av hedendomen och polyteismen.³⁵ Att detta ger en form av henoteism.³⁶ Vilket i och med kristendomen intåg, ger mer fokus på en gud, en kompromiss eller katalysator, till vägen att tro på en Gud, monoteism.³⁷

Författarna Jan N. Bremmer, Wout Jac van Bekkum och Arie L. Molendijk nämner fulltrui i deras bok *Paradigms, poetics, and politics of conversion*. De skriver om författaren Kummer och kyrkohistorikern Hanns Rübecks diskussion om fulltrui som en främjande faktor till en övergång mellan hedendom och kristendom. Rückert hävdade att:

./.../that the existential experience of the impotence of the ancient gods, the lack of support from the god honoured as 'fulltrúi', and the horror of an incomprehensible fate led to the Germans' openness to the Christian gospel of grace and especially to Christian eschatology. Rückert maintained that the Germans chose Jesus as 'fulltrúi', and this enabled him to uphold the idea of Germanic racial and moral integrity, which Kummer in his *Midgards Untergang* had described as destroyed through the conversion.³⁸

Även Sundqvist diskuterar henoteismen i sin artikel. Jag kommer diskutera detta problem mer under rubriken *Fulltrogne – en väg mot monoteism*. Jag övergår nu till undersökningen som fulltrogne i ett modernt perspektiv.

Fulltrogen – en gudomlig vän

De svar jag ger nedan på mina frågor utgår ifrån de intervjuer jag har gjort och boken *Ord om Sed* som är skriven av asatroende. Vidare citeras asatroendes texter som finns på de internetsidor jag har studerat. Den viktiga källan är samtida asatroendes röster och jag kommer lyfta fram deras berättelser i undersökningen med citat. Dessa svar kan inte generaliseras till alla asatroende världen över. Begreppet används även ute i världen, men den här undersökningen ger främst en inblick i hur en asatroende i dagens Sverige ser på fulltrogne. Så här skriver Carl Johan Rehbinder:

Man blir som man umgås. Och du undgår inte att påverkas av de Gudar och Gudinnor du väljer som följeslagare på din väg genom livet³⁹

³⁵ polytei'sm (av grekiska *poly'theos* 'med många gudar', av *poly-* och *theo's* 'gud'), tro på många gudar. I nutida religion förekommer polyteism t.ex. inom hinduismen, från www.ne.se

³⁶ henoteism (av grek. *hei's*, genitiv *heno's*, 'en' och *theo's*'gud'), benämning på en gudsföreställning som betonar att en gud är helt dominant, även om också andra gudar existerar, från www.ne.se

³⁷ monotei'sm (nylat.*monothei'smus* av *mono-* och grek.*theo's* 'gud'), tro på en enda Gud. Judendom, kristendom och islam är exempel på monoteistiska religioner, från www.ne.se

³⁸ Bremmer 2005:162

³⁹ Rehbinder 2010:54

Fulltrogen i ett modernt perspektiv

Det är svårt för den lilla begränsade människan att kommunicera med ett ansiktslöst och obegränsat väsen, det är mycket lättare att tala med detta väsen som en person, som en individ med unika egenskaper.⁴⁰ En fulltrogen är en gudomlig vän eller flera gudomliga vänner, som en asatroende har en speciell relation till. Den gudom man känner att man står närmast, delar något med som ex. egenskaper och principer, eller att gudomen har egenskaper man själv vill ha eftersom man blir som man umgås. En man från USA säger följande om den nära relationen:

I read /.../ that having a fulltrui is more in line with actual heathen practice. A fulltrui, according to my source, means having a fully trusted one. It is a god that you feel the closest to.⁴¹

En asatroende kan ha en eller flera fulltrogna, men att ha en fulltrogen innebär inte att man avsäger sig de andra gudarna, och inte heller säger man att den fulltrogne är bättre eller större än de andra gudarna.⁴² De ser det så att de har alla gudar och gudinnor vid sin sida och de kan vända sig till vilken som helst, när som helst. Yrsa säger att om hon vänder sig till exempelvis Tor så förolämpar hon inte sin fulltrogna Frigg. En annan av informanterna skriver följande:

Att ha en fulltrogne betyder för mig att ha en speciell relation till en gud/ gudar. Det betyder inte att man vänder sig bara till sin fulltrogne och liksom "vansköter" de andra gudarna. Jag skulle snarare säga att en fulltrogne är som bäst vän och de andra gudarna är typ bekanta (Troll).

Inom asatron finns fler gudasläkten asarna, vanerna och jättarna. Asarna och vanerna är gudamakter och jättarna ses om kaosmakter. Jag ger dem indelningen gudamakter och kaosmakter i denna undersökning vilket jag baserar på att jättarna och gudmakterna skiljer sig åt i sättet de påverkar de vardagliga fenomen. Gudarna är återhållsamma och bestämda i sitt gudomliga uttryck medan spontanitet och outgrundlighet förfarande är jättarnas karaktärsdrag.⁴³ Enligt Lars Magnar Enoksen får vissa jättar gudastatus.⁴⁴ En fulltrogen kan komma ifrån dessa, även om somliga anser att det endast är asar och vaner som kan vara fulltrogna. En del personer räknar även djur och vidunder som fulltrogna eller gör indelningen makter som fulltrogna och djur som fylgia, d.v.s. en form av kraft- eller totemdjur. Andra räknar namngivna djur som framställs i myterna som fulltrogna medan övriga djur är kraftdjur. De namngivna djuren är t.ex. Odens häst Sleipner, hans korpar Hugin och Munin

⁴⁰ Rehbinder 2010:36

⁴¹ Amerikansk asatroende man <http://taurenasatru.blogspot.com/> (11.04.19)

⁴² Intervju med Linda

⁴³ Enoksen 2006:61

⁴⁴ Enoksen 2008:31

och vargar Gere och Freke, Fenrisulven, Eiktyrner. Två av informatanterna beskriver detta med kraftdjur på följande sätt:

Att ha en fulltrogen påminner om att ha en fylgja eller ett kraftdjur. Så för den, som via shamanska tekniker blivit bekant med sitt kraftdjur, kan mycket väl beteckna detta kraftdjur som sin fulltrogna (Torbjörn).

Nästa person skriver följande:

Jag tror att ett djur från myterna kan vara en persons fulltrogne. Jag ser Björnen som min fylgja men att ex. Sleipner kan vara en fulltrogen (Yrsa).

Det finns även de som räknar naturväsen som fulltrogna. Ett exempel på detta sätt är att en bondfamilj kan se tomten som gårdens fulltrogna och hålla sig väl med dem.⁴⁵

Jag övergår nu till frågan om hur en asatroende möter sin fulltrogna.

Moderna asatroendes möte med fulltrogna

Det finns tre sätt att möta eller hitta sin fulltrogna enligt de personer jag intervjuat, men det finns ett fjärde sätt också som används av andra hedningar eller nyandliga.

Det första sättet är att den asatroende kan själv välja sin fulltrogne utefter vad denne känner för, den gudom den troende känner att denne delar något med, eller behöver vid sin sida. En kvinna jag intervjuade berättade att hon tillbad en gud under en tid och fann sedan att deras relation kunde kallas för fulltrogen. Det var hon som drogs till guden och gjorde honom till fulltrogne. En informant uttrycker det så här:

Jag tyckte att Frigg passade mig. Jag känner mig besläktad med henne (Anna).

En annan säger så här om att välja fulltrogne själv:

I de fall man själv väljer sina fulltrogna så kan dessa skifta allt efter ens behov och hur ens kunskap om olika gudomar förändras. I de fall där gudomen väljer en så kan en del oförutsedda skiften inträffa (Torbjörn).

Och detta citat visar att om den troende själv väljer sin fulltrogna så är man med i bytet av sin fulltrogna, när tiden är mogen för det. Om gudomen kallat den troende så är det gudomen som

---

⁴⁵ Bergh <http://fulltrui.livejournal.com/962.html> (11.04.19)

väljer när denne vill lämna den troende och ger plats för en ny fulltroende komma in i dennes liv. Jag kommer beröra detta i nästa kapitel *Relationen mellan asatroende och fulltroende*.

Det andra sättet är att gudomen kallar eller väljer den asatroende. När gudomen kallar känner man en speciell dragning till en gudom, drömmer om denne, eller hör den ropa eller viska sitt namn. Och det verkar inte finnas några större tvivel har man blivit kallad vet man det. Det är inte alltid den troende i detta fall får den gudom denne önskade. Det kan vara en gudom som kallar som personen kanske känner att den inte vill ha i sin närhet, att man delar inget med denne, men personen accepterar ändå för gudomen kallar. Det kan bli en spännande resa med sin motsats, säger Yrsa. En man berättade att hans första fulltroende valde honom, och med nästa fulltroende så valde de varandra. Ett problem som uppstår om man strikt följer detta sätt är att det blir exkluderande. Om en troende inte bli kallad av en gudom betyder det då att denne en sämre människa eller inte asatroende? Jag läste en beskrivning som förklarade det så att det helt enkelt är personens öde som ser annorlunda ut.

Att inte vara kallad gör en inte till en sämre människa, man har inte blivit bortvald, utan ens öde är helt enkelt ett annat än den kallades.⁴⁶

Personen är varken sämre eller bortvald, han eller hon har en annan stig att gå och är lika asatroende för det.

Enligt informanterna är det tredje tillvägagångssättet ett ömsesidigt val mellan gudomen och den asatroende. I denna kategori verkar de flesta jag intervjuat passa in. Så här säger två av informanterna:

Jag skulle vilja se det som en kombination av sökande från min sida och att respektive makt fann mig (Otterberg).

Nästa person skriver följande:

Min fulltroende Frigg valde nog mig och jag valde henne tillbaka. Frigg kallade på mig och jag svarade på hennes kall (Yrsa).

---

⁴⁶ <http://www.tunridacraft.com/artiklar/okategoriserat/vagen-till-den-fulltroende-%e2%80%93-om-hur-gudommar-gor-sig-paminda-for-oss/> (11.03.09)

Jag finner detta tvetydigt om vi exempelvis tittar på Yrsas fall. Frigg och Yrsa valde varandra men samtidigt kallade Frigg på henne och hon tog emot kallelsen. Yrsa passar alltså in under både andra och tredje kategorin. Det kanske inte riktigt går att sätta etiketter på hur man finner sin fulltrogne och det verkar inte finnas något sätt som är rätt eller som är fel. Alla tre sätt är en väg mot sin fulltrogna, vare sig man väljer fulltrogne själv, blir kallad av denne eller om det är ett ömsesidigt val mellan gudomen och den asatroende. Det är individens upplevelse som räknas. Jag har även funnit ett fjärde tillvägagångssätt för hur en person kan hitta sin fulltrogna och det ska jag beskriva nedan.

Jag ska här även sätta en fjärde punkt för hur en person kan hitta sin fulltrogna. Jag har själv inte pratat med någon person som använder detta fjärde sätt, utan jag har hört det ryktesvägen eller i andra hand. Det fjärde sättet innebär att genom aktiva, speciella ritualer ta kontakt med sin fulltrogna. Detta skiljer sig från punkt 1 genom att punkt 1 inte är en form av aktivt sökande och inte innehåller någon ritual så vitt jag förstår det. Som jag har tolkat det så är det främst personer som inte kallar sig själva asatroende utan det är andra hedningar och nyandliga som förespråkar detta sätt och därmed vet jag inte om de ser på fulltrogna på samma sätt som en asatroende utan att de helt enkelt lånar ordet. Jag har prata med wiccaner som säger att de har en gudinna som de står närmare än andra, ungefär på det sätt en asatroende har en fulltrogen, men dessa wiccaner använder inte ordet fulltrogen till detta. Några av dem jag talat med använder hellre orden andlig guide.

Under den rubrik som följer kommer jag att lyfta fram de asatroendes uppfattningar om relationen mellan människan och den fulltrogne.

Relationen mellan asatroende och fulltrogna

De asatroendes relation med sin fulltrogna innebär att de har fullt förtroende för eller tillit till en eller flera gudar. Den fulltrogna relationen ger ett ansikte på gudomen och ett mer personligt förhållande till gudomen. Denna tolkning har sin grund i följande citat:

En fulltrogne är en gudom jag vänder mig till först och främst, den som först får offren, den som jag först ber om hjälp när jag behöver det, den som jag först samtalar med (Linda).

Man kan söka svar, styrka och visdom hos sin fulltrojna. Att ha en fulltrogen innebär även ett ansvar. Det innebär ett ansvar gentemot den gudom som kallat dig och vänskap medför ansvar, säger Yrsa.

Relationen ses inte bara som en relation mellan en gud och en människa utan även som en vänskapsrelation lik den mellan människa och människa. En bästa kompis som man kan berätta även sina innersta hemligheter för, men som man även kan sitta i total tystnad eller meditera tillsammans med. Lite som en terapeut. En informant uttrycker det så här:

För mig handlar fulltrogenhet i första hand om att man har olika nära relationer till makterna. Utanför den innersta kretsen finns andra som jag är vän med, sedan andra som är mer ytligt bekanta och utanför det makter som jag kanske inte känner alls (Otterberg).

Och en annan skriver så här:

Jag använder begreppet till att beteckna den makt man har störst kontakt med. I sin strikta betydelse är dock en fulltrogen en makt man svurit eder till. Jag har dock inte svurit några eder till min fulltrojna (Torbjörn).

Det finns delade åsikter även om vem som är vems fulltrojna. Om det är gudomen som är människans fulltrojna eller är det människan som är gudomens fulltrojna. Om relationen går åt ett håll eller åt två håll. En informant skriver så här:

Fulltrojna är mer en beskrivning av min relation till den specifika Gudinnan, och inte Hennes relation till mig. Det är mer JAG som är HENNES fulltrojna (alltså jag vänder mig till Henne och "höjer" Henne, inte att Hon alltid stödjer och hjälper mig, det gör ju Hon som Hon vill). Men så klart så kommer vi närmare varandra, både Hon och jag, när vi umgås så pass intensivt som vi gör i förhållandet fulltrojne (Linda).

Det går nog inte att säga i detalj åt vilket håll relationen går åt.

Det står i Brates översättning i *Den höges sång* v. 145 att "Gåva önskar att gengåva gives".⁴⁷ Collinders översättning av samma vers i *Havamal* vers. 146 "den som ger vill jämt ha gengäld".⁴⁸ Det gör att blot blir komplicerat och så även relationen till sin fulltrojna.⁴⁹ Det betyder att jag som människa får en fulltrogen vänskap av en gudom så kräver den gåvan en gengåva som kan ske via blot, och om jag ger fulltrogen vänskap till en gudom kan jag förvänta mig en gengåva. Som jag tolkar det så ger man varandra en fulltrogen vänskap och det är gåva nog åt båda hållen. Blot till sin fulltrojna förekommer, för att be om något

⁴⁷ Den poetiska Eddan, Brate (övers), 2004:38

⁴⁸ Den poetiska Eddan, Collinder (övers), 1972:70

⁴⁹ Blot översätts ibland som offer men betyder "att stärka" gudarelationen, och offer ingår i detta

speciellt från sin fulltrogna eller tacka för hjälp man fått, för att man fått uppleva något, att man fått en gåva från sin fulltrogna och blotet blir gengåvan. Det är gåvor utöver den fulltrogna vänskapen.

Fulltrogna betyder en vänskap med full tillit men ändå kan relationen vara oförutsägbar och utmanande. Gudarna är antropomorfiska⁵⁰, de bär mänskliga egenskaper och kan mycket väl göra fel, gå från god till ond och tillbaka igen. Den nordiska panteonen är inte allsmäktig och ofelbar. Gudarna är nyckfulla och som exempel var det vanskligt att be Oden om hjälp i krig. Oden är ambivalent och en gud att frukta. Han är den som väljer vem som ska stupa i ett krig, men han vill ha krigare till Valhall så han väljer den bästa. Klokt är då att be Odens hustru Frigg om hjälp till att lura Oden att hålla sin hand över dem.⁵¹ Även Loke beskrivs som kluven och lynnig, än asagud än jätte, än god än ond. Precis som gudarna beskrivs i myterna kan den fulltrogna vara oberäknelig. Bergh skriver så här:

Det är inte säkert att ens fulltrui leder dig dit du vill komma. Kanske öppnar de en ny väg; kanske visar det sig att de redan har tagit dig så långt det går på stigen som ni båda vandrar. Kanske är det dags för dig att utvecklas. Följ någon annan. En fulltrui kan hjälpa dig igenom en svårighet. En fulltrui kan stå vid din sida och glädjas åt dina framgångar. Allt du behöver göra är att respektera din fulltrui.⁵²

Många är överrens om att en fulltrogen är inte för evigt. Beroende på vilken situation den troende är i livet kan denne ha olika fulltrogna. Som människa kan den troende dra sig tillbaka från sin fulltrogne lika väl som denne kan drasig undan – och en ny kan dess plats. Några informanter beskriver det så här:

Övertiden kan jag behöva byta fulltrogne, en annan gudom kanske kan hjälpa mig bättre i den nya livssituation som jag har hamnat i. Jag utvecklas, och så gör också de behov som jag behöver att gudomen uppfyller (Linda).

En annan beskriver det så här:

Man förändras ju som människa genom livet och jag tror absolut att en fulltrogen speglar dig som person. Om jag förändras kan jag behöva umgås med andra makter. Det måste förstås inte betyda att en gamla relationer helt bryts, någonstans bär man ju alltid bandet med sig (Otterberg).

Och en tredje skriver följande:

---

⁵⁰ D.v.s. en form av personifiering som ger mänskliga egenskaper till icke-människor
<http://www.nimade.info/sprak/2010/09/Vad-ar-Antropomorfism.html> (11.06.09)

⁵¹ Näsström 2009:143-144

⁵² Bergh <http://fulltrui.livejournal.com/962.html> (11.04.19)

Personligen tycker jag att det beror på livssituation/moment. I en situation känner vi ett behov att vända sig till Tor, i en annan känns Frey den mest rätta guden. Men om man har redan byggt upp en när relation men en gud, så tycks det lite överkligt att totalt avsluta den genom att sätta fokus på en annan gud (vi känner fortfarande känsla av släktskapen även om guden inte längre är vår fulltrogne) (Troll).

Det verkar inte vara så viktigt heller att ha en fulltrogne, man kan ändå ha nära relationer till gudarna, man sätter bara ingen titel på det. Man är lika mycket asatroende för det. Två av informanterna ser på detta på följande sätt:

Jag vet inte riktigt, mina förhållande till de olika Gudinnorna kanske inte räknas som fulltrogna relationern. Men det bryr jag mig inte så mycket om (Linda).

Nästa person skriver följande:

Har inte mött min fulltrogne än. Kanske kommer jag aldrig att göra det. Som det känns nu så är det inte en nödvändighet för mig att ha ett speciellt förhållande på det sättet med en av Gudarna (Erik).

Att ha en fulltrogne är inte obligatoriskt inom Forn Sed.

Under den rubrik som följer kommer jag att lyfta fram diskussionen, med grund både i intervjuer och litteratur, om fulltrogne relationen kan vara en väg mot monoteism.

Fulltrogne – en väg mot monoteism?

I Milis text *The Pagan Middle Ages* nämns fulltrui relationen som ett upplösande av hedendomen och polyteismen, och en form av henoteism, som rör sig mot monoteism när kristendomen kom till Skandinavien. En slags övergång mellan asatro polyteism till kristen monoteism, en kompromiss. Milis diskuterar även hur germanska folk började tala om Odin mer som Allfader för att kompromissa med kristendomen och få Odin att likna den kristna Fadern.⁵³ Det kan ha varit ett försvar som hedningar på 900 och 1000-talet använde för att bevara sin tro, men så ser det inte ut om vi ser till asatron i det moderna samhället, som kan ses som både polyteistisk och henoteistisk.

---

⁵³ Milis 1998:28

Sundqvist diskuterar i sin artikel "*Religious ruler Ideology*" in *pre-Christian Scandinavia: Some new perspectives* huruvida fulltrúi är baserat på bibliska uttryck och att författarna hade den kristna relationen mellan människa och Gud som modell. Det har också föreslagits att begreppet fulltrúi bygger på kristna idéer. Andra forskare menar att även om dessa termer först tillämpats under förkristna förhållanden på 1100- och 1200-talen finns det en sannolikhet att den fulltrogna seden överförts via muntlig tradition till senare århundraden. Vissa forskare hävdar att denna relation mellan människa och gudom visade sig i skaldepoesin under 900-talet.⁵⁴ I *Sonatorek*, till exempel, kan vi läsa följande sätt:

*Áttak gótt við geirs dróttin,
gerðumk tryggir at trúa hönum
áðr vinan vagna rúni
sigrhöfundr of sleit við mik*⁵⁵

Sundqvist skriver även att han accepterar teorin om att en personlig hängivenhet till en hednisk gud kan ha funnits i mer antik tid. Han nämner att det finns flera fall där *trúa á einum* "(personligen) tror på någon eller något" tyder på en personlig relation mellan man och hedniska gudar.⁵⁶

Jag tolkar inte texterna *Eyrbyggarnas saga*, *Erik Rödes saga* och *Viga-Glums saga* som jag fått ta del av där fulltrúi nämns som en väg mot monoteism. Asatron fortsätter vara polyteistisk och den fulltrogna anses inte vara någon övergud. Jag har rört vid detta ovan att först så kan en asatroende ha flera fulltrogna och för det andra så kan de byta fulltrogna. Om asatron skulle vara henoteistisk skulle de kanske då byta ned sig till en sämre gud och något sådant begrepp finns inte. För det tredje, alla de personer jag intervjuat har på ett eller annat sätt nämnt att den fulltrogna inte är bättre eller större än de andra gudarna, utan endast ett ord på den gudom de känner att de står närmast. För det fjärde så är asatrons panteon inte allsmäktig och ofelbara, de bär mänskliga egenskaper och kan mycket väl göra fel, gå från god till ond och tillbaka igen. Att göra Oden till en ofelbar Allfader hör inte ihop med den bild moderna asatroende har av Oden även om smeknamnet Allfader används tillsammans med Gamle Ygg och Joulner. Och som sista punkt så behöver man inte ha en fulltrogen för att vara asatrone, det går bra ändå.

---

⁵⁴ Sundqvist 2011

⁵⁵ Från Sundqvists artikel, citat från Skj. B1, 37 "I lived in friendship with the lord of the spear [Óðinn]./ I felt secure, I trusted him [Óðinn]./ Until the prince of chariots, ruler of victory [Óðinn]./ Cut asunder our comradeship."

⁵⁶ Sundqvist 2011

Och med de orden avslutar jag min undersökning och övergår till en analys av den information jag fått ta del av.

Slutsats

I de få urkunder som finns beskrivs *fulltrúi* eller *ástvinr* relationerna mellan människa och gud relativt ofta, men de personer som skrev dessa källor levde efter vikingatiden då asatron inte längre var en aktuell religion. Att de nämner *fulltrúi* i sina texter visar att fulltrogna existerade och hade betydelse. Om den forntida fulltrogna relationen hade samma betydelse som för en modern asatroende vet man inte, eftersom vi inte kan fråga dem eller lita helt på urkunderna. Min slutsats är att lyssna till individen för att förstå. Det går inte att få en generell överblick över den moderna versionen av begreppet. Därför är källan till svaret individuellt och endast den enskilde asatroende kan ha ett svar. Dessutom skiljer detta asatroende emellan även om man kan finna stora likheter. Jag citerar Markus Skogsberg som skriver så här:

Om man har 9 hedningar i ett rum, så finns där 12 åsikter⁵⁷

Och det gäller fulltrogna också. Den fulltrogna fyller många funktioner för de troende. Den ger ett ansikte och en bild av det gudomliga väsendet. Det ger en mer personlig relation och människan kan identifiera sig med gudomen. Gudarna och deras värld kan ses som en spegling av den mänskliga världen, med hjältemod och svårigheter på alla plan. Relationen ses inte bara som en relation mellan en gud och en människa utan även som en vänskapsrelation lik den mellan människa och människa. Jag tolkar det så med grund i att den nordiska panteonen är antropomorfisk och inte allsmäktig och felfri. Gudomarna är nyckfulla, oberäknliga och utmanande. De utgör för människan en idol eller förebild, en trogen beskyddare eller en oförutsägbar vägvisare eller guide. Intressant är att alla inte vänder sig till gudamakterna (asar och vaner) utan även till kaosmakterna (jättar och vidunder), djur och naturväsen, och till svekfulla gudar, som Oden och Loke. Det finns inga rätt eller fel om hur en troende väljer eller får en fulltrogne. Mina informanter berättar om tre sätt. Första sättet är att man själv själv sin fulltrogne. Den troendes projektioner av förhoppningar och tilltro på

---

⁵⁷ Markus Skogsberg, Mimers Källa, årgång 14, nr. 24, 2010:7

gudomar och betraktandet av dem som förebilder kan också ses i valet av fulltrogen. Det andra sättet är att det är gudomen som väljer, och det tredje är ett ömsesidigt val.

Jag har funnit ett fjärde men som främst används av hedningar som inte kallar sig asatroende eller sedare. Det går inte riktigt att kategorisera hur asatrone finner sina fulltrogna, framförallt eftersom en troende kan hamna i flera kategorier både med en och flera fulltrogna. Dessutom behöver inte relationen bestå för evigt. Gudomen kan dra sig undan, eller den troende kan välja dra sig tillbaka från gudomen. Den troende kan välja en ny gudom och nya gudomar kan kalla på den troende. Relationen går även åt båda hållen och inte bara från gud till människa. Återigen ser vi en osäkerhet i den föränderliga fulltrogna relationen, tillskillnad exempelvis från den abrahamitiska gudomen som är bestående. Jag tar upp den abrahamitiska gudomen eftersom det finns teorier om att författarna till urkunderna om *fulltrúi* hade den kristna relationen mellan människa och Gud som modell och att begreppet *fulltrúi* kan bygga på kristna idéer. Och att när germanerna kristnades valde de Jesus som fulltrogne. En gudomsrelation med en monoteistisk gud kan inte liknas vid att ge sin fulltrogna vänskap till en nordisk gudom, då den nordiska panteonen bygger på flera gudomars existens, och man accepterar alla dessa. I en monoteistisk tro existerar bara en möjlig relation, vilket gör att begreppet fulltrogne blir meningslöst. Fulltrogne relationen är inte heller riktad mot den mäktigaste guden och den troende kan ha flera fulltrogna. Att ha en fulltrogen innebär inte att man avsäger sig de andra gudarna, och inte heller säger troende att den fulltrogne är någon övergud. Därmed vill jag säga att asatron inte är henoteistisk. Och den fulltrogna är inte obligatorisk i gudsbilden eller *trúa* för en asatroende. Enligt Schön så räckte det för vissa att tro på sin egen inneboende styrka eller megin och att leva i ett magiskt förbund med ödesmakterna. En asatroende kan ha, utan att sätta någon titel på relationen, en nära relation till en eller flera gudar. Och denne är lika mycket asatroende för det.

Sammanfattning

Begreppet fulltrogen i ett modernt perspektiv är ett sätt att kommunicera med ett ansiktslöst och obegränsat väsen. Det är en vänskapsrelation mellan liten begränsad människa och en gränslös gudom. Och ett sätt att komma närmare gudomen. En troende kan ha en eller flera fulltrogna och vem som är ens fulltrogna kan skifta i och med livets vändningar. Att ha en fulltrogna innebär inte att man avsäger sig andra gudar eller sätter den fulltrogna som en övergud. Och en fulltrogna kan komma från både gudamakter som exempelvis asar, vanar och

från kaosmakter som jättar och vidunder. Den fulltrogna kan även vara ett djur eller ett naturväsen som exempelvis rådjur, tomten, vättar.

Enligt mina informanter finns det tre sätt att möta eller hitta sin fulltrogna. Jag har även hittat ett fjärde sätt som främst används av hedningar som inte kallar sig asatroende eller fornsedare. Det första sättet är människans val. Den asatroende själv väljer sin fulltrogne, utefter vad denne är känner för och vill ha som fulltrogne. Det andra sättet är gudomens val. Gudomen kallar eller väljer den asatroende, och den troende känner en speciell dragning till en gudom, drömmer om denne, eller hör den ropa eller viska sitt namn. Det är inte alltid den troende i detta fall får den gudom denne önskade. Ett problem som uppstår om man strikt följer detta sätt är att det blir exkluderande. Men enligt de troende jag talat med är en asatroende som inte blir kallad av en gudom är varken sämre eller bortvald, han eller hon har en annan stig att gå och är lika asatroende för det. Det tredje sättet är en kompromiss mellan det första och andra. Det är ett ömsesidigt val mellan gudomen och den asatroende, och i denna kategori verkar de flesta jag intervjuat passa in. Men gränsen mellan de tre sätten är hårfin och de överlappar ofta varandra. En asatroende kan finna sina fulltrogna på alla tre sätt under sitt liv. Det fjärde sättet används inte utav asatroende utan utav andra hedningar och nyandliga. Det är ett aktivt sätt att genom en ritual ta kontakt med en gudom. Detta sätt skiljer sig från punkt 1 genom att punkt 1 inte är en form av aktivt sökande och inte innehåller någon ritual.

Relationen mellan asatroende och fulltrogna innebär att den troende har fullt förtroende för eller tillit till en eller flera gudar. Den troende kan söka svar, styrka och visdom hos sin fulltrogna och det är den gudom de i första hand vänder sig till. Relationen ses både som en gudom-människa relation och som en vänskapsrelation lik den mellan människa och människa. Relationen går åt både hållen. Det handlar inte om att den troende ska dyrka en speciell gudom eller att den gudomen ska bistå hela tiden, man ger varandra vänskap. Men denna relation kan samtidigt vara oförutsägbar. Precis som gudarna beskrivs i myterna kan fulltrogna vara oberäkneliga och behöver inte bestå för evigt. Beroende på vilken situation den troende är i livet kan denne ha olika fulltrogna. Som människa kan den troende dra sig tillbaka från sin fulltrogne lika väl som denne kan drasig undan – och en ny kan dess plats. Många är överrens om att en fulltrogen är inte för evigt. Beroende på vilken situation man är i i livet kan man ha olika fulltrogna. Som människa kan man dra sig tillbaka från sin fulltrogne lika väl som denne kan dra sig undan – och en ny kan dess plats. Och den fulltrogna inte är

obligatorisk i gudsbilden eller *trúa* för en asatroende. En asatroende kan ha, utan att sätta någon titel på relationen, en nära relation till en eller flera gudar. Man är lika mycket asatroende för det.

Många forskare har diskuterat om fulltrúi relationen är ett upplösande av hedendomen och polyteismen, och en form av henoteism, som rör sig mot monoteism när kristendomen kom till Skandinavien. En slags övergång mellan asatro polyteism till kristen monoteism. Att fulltrúi kan vara baserat på bibliska uttryck och att de författare, som skrev de urkunder vi har, hade den kristna relationen mellan människa och Gud som modell. Andra forskare menar att även om dessa termer först tillämpats under förkristna förhållanden på 1100- och 1200-talen finns det en sannolikhet att den fulltrogna seden överförts via muntlig tradition till senare århundraden. Vissa forskare hävdar att denna relation mellan människa och gudom visade sig i skaldepoesin under 900-talet.

Jag skulle vilja påstå att efter mina intervjuer så är fulltrogne för moderna asatroende inte en väg mot monoteism. Och mitt påstående har grund i dessa punkter:

- En modern asatroende ser inte sin fulltrogna som en övergud
- Den troende kan ha fler än en fulltrogen
- Den fulltrogna kan bytas ut, eller lämna den troende
- Asatrons panteon är antropomorfisk, och inte allsmäktig och felfri
- Och som sista punkt så behöver man inte ha en fulltrogen för att vara asatrone

Vidare forskning skulle kunna göras genom att titta på fulltrogne relationen med grund i objektsrelationsteorin och arketypsteorin. Utifrån dessa perspektiv se på vänskapsrelationen mellan människa och dess fulltrogna, samt i valet av fulltrogne. Grunden bakom objektsrelationsteorin är att det är i relationer som människor hittar och bekräftar sig själv, och återupptäcker aspekter av sig själv. Kanske finner asatroende det hos fulltrogna? Men det får bli en annan uppsats frågeställning.

Och med dessa ord avslutar jag denna uppsats.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Den poetiska Eddan, (Eddan – de nordiska guda- och hjältesångerna) 2004, Brate, E. (övers.), Uddevalla: Nordstedts Förlag

Den poetiska Eddan 1972, Collinder, B. (övers.), Stockholm: Forum

Intervju

Intervjuer med asatroende och fornsedare

Information ur *Eyrbyggarnas saga, Erik Rödes saga* och *Viga-Glums saga* från informatant

Information ur Ohlmarks, Åke, 1975, *De isländska sagorna*. Stockholm: AB Grafiska Gruppen/Egnellska, från informatant

Internet

<http://www.tunridacraft.com/artiklar/okategoriserat/vagen-till-den-fulltrogna-%e2%80%93-om-hur-gudomar-gor-sig-paminda-for-oss/> (11.03.09)

<http://dartzal.livejournal.com/41426.html> (11.03.09)

<http://forum.samfundetfornsed.se/viewtopic.php?f=17&t=680> (11.03.09)

<http://www.samfundetfornsed.se/> (11.04.06)

<http://fulltrui.livejournal.com/962.html> (11.04.19)

Litteratur

Bergh, Saga Sunniva, 2008, *Blotet inom Sveriges Asatrosamfund, en religiös upplevelse?*

Religionsbetendevetenskap B2, Teologiska institutionen, Uppsala Universitet

Bergh, Saga Sunniva, 2009, *Den fornnordiska gudsbilden: begreppet gudsrelation i västskandinavisk förkristen tro*, Religionshistoria B2, Teologiska institutionen, Uppsala Universitet

Bremmer, Jan N. Bekkum, Wout Jac. van. och Molendijk, Arie L. 2005, *Paradigms, poetics, and politics of conversion*, Peeters

Ellis Davidson, H.R. 1964, *Nordens gudar och myter*, Stockholm: Bokförlaget Prisma
Magnum

Enoksen, Lars Magnar, 2006, *Djur och natur i fornnordisk mytologi*, Lund: Historiska Media

Enoksen, Lars Magnar, 2008, *Stora boken om vikingarnas gudar och myter*, Stockholm: Schibsted Förlagen

Hallgren, Henrik. Perman, Mikael. och Rehbinder, Carl Johan 2010, *Ord om sed, hedniska betraktelser vid dagens början*, Visby: Mimers Källas Förlag

Näsström, Britt-Marie, 2002, *Blot. Tro och offer i det förkristna Norden*. Stockholm: Norstedts Förlag

Näsström, Britt-Marie, 1995, *Freyja – the Great Goddess of the North*. Lunds Universitet, Institutionen för religionshistoria

Näsström, Britt-Marie, 2009, *Nordiska gudinnor. Nytolkningar av den förkristna mytologin*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag

Schön, Ebbe, 2004, *Asa-Tors hammare. Gudar och jättar i tro och tradition*. Stockholm: Hjalmarson & Högberg Bokförlag

Sundqvist, Olof, 2011, artikel "Religious ruler Ideology" in *pre-Christian Scandinavia: Some new perspectives*,

Sveriges Asatros samfundet, 2008, *Forn sed i nutid*, Nockeby Tryckeri AB

Sveriges Asatros samfundet, 2010, *Mimers Källa*, årgång 14, nr. 24

Vikström, Björn, 2005, *Den skapande läsaren, hermeneutik och tolkningskompetens*, Lund: Studentlitteratur

Internetböcker

Eiríks saga rauða, Gudni Jónsson, (isländska)

http://www.heimskringla.no/wiki/Eiríks_saga_rauða (11.05.04)

Günther, Hans F.K. 1967, *Religious Attitudes of the Indo-Europeans*, London: Clair Press

MCMLXVII, <http://www.solargeneral.com/library/religious-attitudes-of-the-indo-europeans-prof-hans-f-k-gunther.pdf> (11.04.19)

Íslendinga sögur (isländska)

http://www.heimskringla.no/wiki/%C3%8Dslendinga_s%C3%B6gur (11.05.04)

Milis, Ludo J.R. 1998, *The Pagan Middle Ages; chapter 6: The Paganism's reactions to the expansion of Christianity*, Woodbridge: The Boydell Press

http://books.google.com/books?id=86YHy7GAXgYC&pg=PA29&dq=fulltrui&hl=sv&ei=uJq5TaqFBc2Lswby_szqAw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CDAQ6AEwAg#v=onepage&q=fulltrui&f=false (11.04.26)

Raudvere, Catharina, Andrén, Anders och Jennbert, Kristina (red) 2005, *Vägar till Midgård; Hededom i historiens spegel – bilder av det förkristna Norden*, Lund: Nordic Academic Press

http://www.google.com/books?hl=sv&lr=&id=VyrQNoGteAwC&oi=fnd&pg=PA7&dq=Kunskap+och+insikt+i+norr%C3%B6n+tradition+&ots=w0_KPI2UNF&sig=ieuJWgaGAMXAqrLE3bGuc8c7SWE#v=onepage&q&f=false (11.04.20)

Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågor

Är du en man eller kvinna?

Ålder:

Samfundsmedlem (i Samfundet Forn Sed i Sverige)?

- **Kan man ha fler än en fulltrogne?**
- **Vem eller vilka är din fulltrogne? Och vad tillhör denna/dessa? (ex. en asagud/asynja, en vanagud/vanadis, en jätte/jättinna o.s.v.)**
- **Kan en fulltrogne vara ett djur eller vidunder?**
- **Hur mötte du din fulltrogne? Har du valt din fulltrogne eller har den fulltrogne valt/kallat dig?**
- **Vad innebär det att ha en fulltrogne?**
- **Är fulltrogne för evigt, eller kan denne lämna dig/bytas ut?**
- **Vad vet du om fulltrogne i historien?**

Är det något mer du vill tillägga? Något du vill dela med dig av som det inte fanns utrymme för i frågorna.